

Nosztalgias séta a Várban

(S. G.) Az új életkezdés lüktető lázában, ezer kis és nagy gond közepette — tudjisten — eddig még nem jutott hozzá módomban, hogy a budai Vár romvilágát felkeressek. Bevallom, rút hálátlan-ság volt tőlem, hogy egykori választókerületemnek, harminc és egynéhány év előtt lezajlott sikertelen khaki-választásomnak ezt a színhelyét elhanyagoltam: holt az a választás volt a magyar radikalizmus első érverése 1848 óta, ott döbbszent rá elsőzben nemes ellenfelem, Apponyi Albert (ahogy ezt az emlékiratában valahol megírta), hogy az óra ütött, a »történelmi Magyarország« fölötte menthetetlenül megfordították a címet. Ki tudja, ha akkor sikerül a választás, amj egyben azt is jelentette volna, hogy a magyar közélet idejében feismeria történelmi klímaváltozást, ki tudja, talán nem került volna a sor forradalomra, ellenforradalomra, fasizmusra s végső értelemben a Vár — a Vár — rombadőlésére...

Ej, hagyjuk a fantazmagóriák süppedékes talaját. Nézzünk szembe a valósággal. Két év óta először van aránylagos csend a közéleti proronon, használjuk fel a verőfényes tavaszi délutánt. Nézzünk fel az öreg, nagymúltú Várba.

Láttam Pompéjít, láttam az Akropoliszt, láttam a heidelbergi várrómot, láttam csatamezőket. Sehol úgy szíven nem ütött a pusztulás, sehol ennyire nem éreztem át az Idő könyörtelen száguldását, az apokaliptikus lovasok vaspatájának könyörtelen rombolását, mint ebben az ezeresztendő szentélyben, amely elvégre mégis hazánk szíve volt.

Itt ezeken a bástyákon üldögélt egykor IV. Béla, hogy a tárdulás után végiggondolja az újjáépítés sziszifuszi munkáját s itt született meg az ő messzi-re-látó akaratóból a magyar polgári rend. Itt döngöttek az utcakövek Zsigmond kalandos királyunk sárkányrendes, páncélos kanonokjainak vascsizmái alatt. Itt alkudozott Mátyás a talian kódexfestőkkel, hogy megteremtse Európa akkori első kultúrtanyáját, a Corvina-könyvtárat, amelyet a király úgy szeretett, hogy ott, a könyves-regálok közepette áttette fel a szarvasbőrös ágját. Itt zajlott le az első Habsburg-perfidia, itt, ezen a téren ütöttek le Hunyadi László könnyen hívó fejét. Itt viháncoztak a budai basák fátyolos háremhőgyei. S itt főzögték a svábokból jött, gatyás, írni-olvasni nem tudó budai purgerek a maguk lagymatag, butító árpalevét. Itt született meg a talian kereskedők boltíves volta-i alatt a bolt, a magyar kereskedelem. Itt dübörgött fel első ízben Hess András uram nyomdagépe, hogy aztán feltartóztatáhatatlan iramban öntse magából az édes, felete mérget, a nyomdafestéket. Itt állott az ősi csillagda, ahonnan mámoroslelkű csillagjósok kutatták az égi jeleket a magyar sors fölött.

Nézzünk hát körül a kísértetiesen üres, néma utcák során: mi maradt meg a régi diósóségből, Árpádok, Luxemburgok, Hu-

nyadiak, Abdurrahmanok egykori ragyogó tanyájából?

Hát igen. Itt volt a várudvar. Ott, azon a roncsolt erkélyen üldögélt az öreg Ferenc József, szikkadt vállú főhercegnök és pittyedt ajkú főhercegei közepette, miközben lent a várudvaron kacagányos, rézsarkantyús, rókamál-mentéjű urak gögös paripákon vonultak fel a millenium pezsgómámorában, ihaj-csuhaj, ezer évig így volt, ezer évig így lesz.

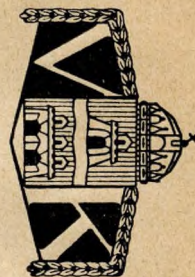
Emitt, a várkapun kívül, ott áll még a Stockház, a Burgwache 24 órás tanyája. Mégcsak pár éve is hogyan ugrottak ki innen, mint valami norinbergi rügósdobozból, az »udvarlak« őrség bakái, valahányszor az utolsó Habsburg hűtlen helytartója erre kocsizott. E verőfényes nyári vasárnapokon itt roppantak meg a vakparádés, tigrisbőrös testőrök szabbyanesizmái — milyen gyönyörűség volt a rádió néma csöndjében ezeket a közelgő-távolodó egyforma lépéseket hallgatni! — a testőröké, akik aztán akkor, amikor valóban komolyra vált volna a szerepük, bizony nem nagyon védtek meg a gazdájukat. Minek is vitték volna vásárra a bőrüket, amikor a balkezü admirális egyéb védőszervezetei — a Move, a Nemzetvédelmi-keresztesek, a Vitézi Rend, s a fene tudná őket mind elsorolni — egymásra cserbenhagyták kenyéradó, országgyarapító »apjukat«!

Ott állott Sándor Móric gróf palotája, a nyalka lovasé, aki lóháton vágatott fel palotája kaeskaringsós lépcsőzetén. A Sándorpalotából miniszterelnökség lett: itt szövögette fekete pók módjára az ezerfortélyú Tisza Kálmán a maga politikai hálót; Friedrich Pista miniszterelnök innen jelentette ki, — ablakából végig futván szemével a milliós fővárosra — hogy ez a város pedig megszűnt a magyar politikai életben szerepet játszani; Kolozsvári-Borcsa Mihály sajtófőnök pedig innen hirdette világgá a náci-evangélium új, országboldogító ígét.

Mögötte ott áll a Várszínház, amelyet százszor halálra ítélték a város urai, s amely ma mégis aránylag sokkal épebb, mint a körötte tolongó miniszteriális épületek. Valaha nagy szívifájdalom volt, amikor az »istentelen« kalapos király, a voltaireianus II. József az egyik felosztott szerzetesrend klastromát profanizálta azzal, hogy színházat csinált a rendházból. Utóbb belenyugdottak a kedélyek. *Tout lasse, tout casse, tout passe*, mondotta a színházi világ egyik rezignált-lelkű csillaga, Rachei asszony.

Hó, ott mellette áll a sötét-emlékű katonai parancsnokság épülete. Persze, persze, itt ült fogságban Kossuth Lajos, itt tanult meg börtönében angolul úgy, hogy pár év múltán az egész angol-szász világot lázba tudta ejteni a magyar igazság védelmével. S itt volt szegény öreg Tancsics Mihály börtöne is, innen hozták ki vállukon a márciusi if-

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Budapestre vonatkozó újságcikkek	
Szerző:	<i>Nosztalgias séta a Várban</i>
Cím:	<i>Nosztalgias séta a Várban</i>
Forrás:	<i>Világ</i>
(Hely)	<i>1947 április</i>
(Idő)	<i>1947 április</i>
(Köt. v. füz.)	<i>1947 április</i>
(Oldal)	<i>1947 április</i>
Hely	<i>1947 április</i>
Személy	<i>1947 április</i>
Helyszám	<i>1947 április</i>

Székesfővárosi háziyomda 1926 — 8891

Osztályozás

725.091

jak. Az öreg azt hihette, hogy valóban történt valami Magyarországon. Pedig nem történt az ő számára semmi. Könyveit, ujságjait a forradalom éppúgy elnyomta, mint Metternichék rendőrruralmá. S a forradalom után éppúgy földalatti buvóhelyére kényszerült, mint a forradalom előtt. Magyarországon nem történt semmi.

Magyarországon nem történt semmi. Kimegyek a budai hegyekre néző bástyára. A szöglet háson e't díszleg az új utca-

tábla: »Tóth Árpád-sétány«. S mellette az egymásután sorakozó házakon még ott virít a réginev: »Gróf Bethlen István-sétány«, s az egyik ház márványablája vörös kőbe vésett betűkkel meséli, hogy voltaképpen ez a zsidók bástyája volt valaha. Nahát!

Magyarországon nem történt semmi? Mégis történt valami. Amit most mondok, azt kérem tessék szőszert venni, nem valami Kisfaludy-korabeli regényes versből írtam ki: a bástyasétány

egyik kényes úri palotájának rombadőt falából fürge gyík csattan ki, száguldva rohanász a Jánoshegy mögött alábukó Nap utolsó búcsúsugarában, hirtelen nyelvöltéssel elkap egy legyet, s aztán magamegelégedetten visszabúvik a roncsolt kövek közé. A palota valaha az egyik ország-nádoré volt, most ragasztott ablakok mögött cipésmester kalapálja a kaptafára a tírtcipőt.

Az emberi sors hullámzik fele alá. A gyík, az örök.